

CONTACT

BLAD

68

Historische Vereniging

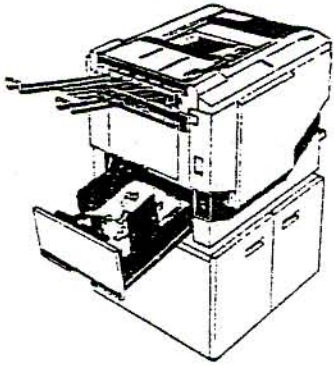

Barendrecht

september 96

Barendrecht, Ned. Herv. Kerk

**VOOR AL UW KOPIEER- EN BINDWERK
STICHTING ALLE - R - HANDE**

Dr. Kuiperstraat 4, 2991 GB Barendrecht
Tel. 0180 - 61 15 54

- Vervaardigen van ramen, deuren en kozijnen.
- Verzorgen van enkel- en dubbelglas.
- Inbraak preventie.
- Isolatie.

A. GROENEVELD

ONDERHOUDS - TIMMERBEDRIJF

Werkplaats:
Achterzeedijk 57
2992 SB Barendrecht
Tel. 0180 619685

Voordijk 359
2993 BB Barendrecht
Tel./Fax 0180 611183

**Loodgieter en Installatiebedrijf
Ton Blinde**

Leveren en plaatsen van badkamers en keukens
* sanitair * douche- en badschermen
* reparatie * onderhoud * watervoorzieningen
Devel 10 - 2991 RB Barendrecht - Tel. 01806-15096

Boekhandel BERT ONNINK

Middenbaan 82

Voor al uw uitgaven
over de regio en geschiedenis

**VIJFVINKEL
SCHOENEN
SPORTSHOP
SCHOENREPARATIE**

MIDDENBAAN 98 2991 CT BARENDRECHT TEL. 0180-613221

Second Hand project
Kinder/Dameskleding
't Trefpunt (1e etage)
Dr. Kuiperstraat 4
Barendrecht

Tel.: 0180 - 61 15 54

Open ma t/m vr. 09.00 - 13.00 uur

Stichting Alle-r-hande

Werkprojecten

LOONBEDRIJF

W.M. GROENENBOOM

*Gespecialiseerd in
onderhoud van sloten e.d.*

Voordijk 267 - 2992 AL

BARENDRECHT 0180 612617

**De warmste bakker
van Barendrecht**

MOOYAART

Doormanplein 4 0180-612619

Het Contactblad wordt mede gesteund door:

BIRKHOFF & VAN RIKXOORT BV Centrale verwarming en airconditioning
Bedrijfsterrein Ziedewij 25 2991 LA Barendrecht

GEBR. KRAAIJEVELD BV Koedood 4a 2993 AL Barendrecht

VELO BEHEER BV Postbus 27 2990 AA Barendrecht

Al meer dan
100 jaar
bij de Watertoren

Contactblad

kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Barendrecht

achttiende jaargang

verschijnt in maart, juni, september en december

Inhoud nummer 68

Redactie

W. van Helden
tel. 0180 611970

Redactioneel 1

B. Schooljan
tel. 0180 619658

P. Groenenboom
Het tolbesluit van 1834 2

A.G.W. Wesdorp
Carnisselande 9

Redactieadres

Korianderhof 3
2991 HD Barendrecht

Marijke de Bruijn
**Het vergieten van de klok voor
de kerk van West-Barendrecht** 12

Verenigingsnieuws
Verslagen en mededelingen 17

De kopij voor het maart-, juni-, september- en decembernummer dient uiterlijk op respectievelijk 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november op het redactieadres te worden ingeleverd.

Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding na overleg met de redactie.

ISSN 0169 - 5460

Op de omslag:

De Dorpskerk van Barendrecht ('de kerk van West-Barendrecht') in 1963, kort na haar restauratie, waarvan de klok in 1759 opnieuw werd gegoten. Zie p. 11 - *Collectie HVB Z 434 ans. reg. 831*

redactioneel

De activiteiten van de (werkgroepen binnen de) Historische Vereniging Barendrecht laten ons steeds fraaiere resultaten zien. In het verslag van de eerste gebeurtenis die in ons tegenwoordige verenigingsgebouw plaats vond – de tentoonstelling 'Bezetting en Bevrijding 1940 - 1945' in mei 1990 – opgenomen in Contactblad 43 van juni 1990, maakte ik er gewag van dat de nieuwe ruimte "zeer zeker tot activiteit zal aansporen".

Welnu, de tentoonstelling over 'poesie'-albums, die momenteel nog loopt, maakt duidelijk dat geen der bezoekers, die de ontwikkelingen binnen onze vereniging de voorbije vijf, zes jaren hebben gevolgd, teleurgesteld hoeft te zijn over de koers die men aan de Dorpsstraat vaart. Trouwens, het zijn niet alleen de tentoonstellingen die bijdragen aan de uitbouw van de vereniging, al zijn die als geen ander, door keuze van de thematiek en aankleding, in staat publiek binnen de muren te halen. Met name ook de werkgroep Bodemonderzoek toont ons een steeds meer in omvang toenevende verzameling vondsten uit de polders rond het dorp – en dat zijn de blijvers in onze vereniging – die kunnen bijdragen tot inzicht in vooral de vroegste geschiedenis van onze streek.

Succes heeft gevolgen. Reeds vijf jaar na het in gebruik nemen van ons verenigingsgebouw – de oudsecretaris A. Koedoot stipte dat in zijn toespraak ter opening van de huidige tentoonstelling op 13 september jongstleden al aan – komen we met de ruimte opnieuw knijp te zitten. Het streven is er op gericht het aangrenzende voormalige woonhuis, thans nog als kantoor in gebruik bij de projectgroep Midden-IJsselmonde, bij ons gebouw te trekken. Een loffelijk streven. En uw redactie heeft ook al een suggestie voor het gebruik: richt die nieuwe ruimte in als woning met een historische inrichting. Een soort oudheidkamer dus, waarin heel wat gebruiksvoorwerpen uit het bezit van de vereniging permanent tot hun recht kunnen komen. Uiteraard is hierover het laatste woord nog niet gesproken.

HET TOLBESLUIT VAN 1834

P. Groenenboom

Onderstaand document behelst een regeling van de tol op de grote wegen in ons land, die van kracht werd in 1834. Een afschrift kreeg de heer P. Groenenboom ter inzage, dat ooit afkomstig was van de tol te Rijsoord, gelegen aan de grote weg, door de Zwijndrechtsche Waard, van Rotterdam naar Dordrecht.

Het Amortisatiesyndicaat, waarvan in de aanhef van het onderhavige besluit sprake is, werd onder koning Willem I in het leven geroepen met als taak stelselmatig geldleningen van de overheid af te lossen.

“

Kopij

(Staatsblad van 1833 N° 59)

Wij WILLEM, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groothertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Op de voordragt van de Permanente Commissie uit het Amortisatie-Syndicaat strekkende tot nadere regeling der tollén op 's Rijks groote wegen en der voorzieningen, welke daaromtrent worden vereischt;
Gezien de rapporten van Onze Ministers van Financien en van Binnenlandsche Zaken;
Den Raad van State gehoord;

Herzien Ons besluit van den 22 Maart 1831, no. 95;

Hebben besloten en besluiten:

ART. 1.

Bij de aankomst aan den tolpaal en den tolboom, op 's Rijks groote wegen, zal voor tol moeten betaald worden:

voor elk los paard of muilezel	f - , 05
voor elk los runderbeest of ezel	- , 01 ^{1/2}
voor elk kalf, schaap of varken	- , 01
voor eene kudde schapen of varkens, sterker dan vijftig stuks, ineens	- , 50
voor elken bok, geit of hond, gespannen voor een rij- of voertuig met twee wielen	- , 01 ^{1/2}
voor elken bok, geit of hond gespannen voor een rij- of voertuig met vier wielen	- , 03
voor rijtuigen of voertuigen met twee wielen mitsgaders sleden, voor elk aangespannen paard, muilezel, ezel of runderbeest	- , 08
voor rij- of voertuigen, met vier wielen voor als boven wanneer twee of meerdere rij- of voertuigen aan elk ander gekoppeld zijn, zal bovendien betaald worden voor ieder paar wielen	- , 08
voor diligences en postwagens ingerigt voor niet meer dan zes personen, voor elk paard	- , 10
Idem, voor meer dan zes doch niet meer dan negen personen	- , 12 ^{1/2}
Idem, voor meer dan negen, doch niet meer dan twaalf personen	- , 15
Idem, voor meer dan twaalf, doch niet meer dan achttien personen	- , 17 ^{1/2}

voor de bijwagens behoorende tot eene diligence of postwagen, zal, even als voor de diligences of postwagens, betaald worden naarmate van het getal der plaatsen en der aangespannen paarden. Bij het terugkeeren dier bijwagens, zal, indien zij ledig zijn, de gewone tol, waaraan de rijtuigen, geene diligences zijnde, zijn onderworpen, verschuldigd wezen.

Bij het berekenen van het aantal plaatsen op eene diligence, postwagen of bijwagen, zal de bok of voermansbank, wanneer die niet overdekt is, niet in aanmerking worden genomen; ook zullen niet in aanmerking genomen worden, de plaatsen welke bij gemis van zoodanigen bok, door den voerman in de kabriolet of voor in het rijtuig, alsmede door den conducteur worden bezeten.

Ingeval van geschil omtrent het getal plaatsen van diligences, postwagens of bijwagens, zal het Bestuur der groote wegen, op voordragt van den Gouverneur der Provincie, den betrokken ambtenaar van het Bestuur der groote wegen gehoord, uitspraak doen.

ART. 2.

De volle tol is vorderbaar voor elken doorgang langs den tolpaal of door den tolboom, om het even welken afstand van het tolperceel is afgereden.

ART. 3.

Degenen wier paarden of rijtuigen dikwerf een gedeelte van den weg berijden, zullen den tol kunnen uitkopen naarmate van den afstand, die gewoonlijk door hen wordt afgelegd, en de menigvuldigheid der gewone reize; ingeval van geschil deswegen, zaal door het Bestuur der groote wegen op voordragt van den Gouverneur der Provincie, den betrokken ambtenaar van het Bestuur der groote wegen gehoord, worden beslist.

Deze uitkopen zullen voor niet langer dan voor één jaar worden aangegaan, en zoodanig dat zij altijd met 31 Maart vervallen.

ART. 4.

Niemand zal de betaling van den tol aan de tolpalen of tolboomen mogen weigeren.

Den gevorderden tol niet verschuldigd achtende zal de reiziger bij de betaling quitantie van den tolpachter of -gaarder kunnen vragen, om naderhand zijn regt te doen gelden.

Bij weigering van betaling zal de doorgang worden belet.

Degeen die den tolpaal of tolboom doortrekt, zonder betaling van den tol, zal eenen vijftig dubbelen tol verschuldigd zijn.

ART. 5.

Van den tol zijn vrij:

a. De paarden en rijtuigen tot 's Konings Huis, en die der Prinsen en Prinsessen van hetzelfde, zoo mede op reis, de paarden en rijtuigen der personen welke het gevolg des Konings, der Koningin, of der Prinsen en Prinsessen uitmaken.

b. De paarden en rijtuigen van renboden in 's Konings dienst, en op reis zijnde.

c. De paarden en rijtuigen, uitsluitend gebruikt wordende voor de brievenposterij, wanneer in het rijtuig, behalve den conducteur en

postiljon geen of slechts één reiziger is.

d. De paarden en rijtuigen, niet anders vervoerende dan materialen ten gebruike van den weg, vergezeld van een vrijbillet door den betrokken ambtenaar van het Bestuur der groote wegen afgegeven.

e. De paarden en het rijtuig van den aannemer van het onderhoud of van de herstelling van den weg, in zooverre het werk zich onder het tolperceel bevindt.

f. De paarden en rijtuigen der ambtenaren in dienst van het Bestuur der groote wegen, en de inspecteur-generaal, inspecteurs, ingenieurs en aspirant-ingenieurs van den waterstaat, zelve reizende, en geene andere personen bij zich hebbende, dan beambten tot dezelfde dienst behoorende, en alleen voor den kring, omschreven in het vrijbillet, dat hun, door of vanwege het voormelde Bestuur, zal worden uitgereikt, en hetwelk zij den tolpachter of -gaarder zullen moeten vertoonen.

g. De paarden der koninklijke marechausées, alsmede die van Militairen in uniform, zoo ook de wagens en voertuigen behoorende aan den Staat of aan de Nationale legerkorpsen, en welke voorzien zijn van het door het Departement van oorlog vastgestelde distinctiefteeken.

h. De rij- of voertuigen van eigenaars of bruikers welke daarvoor, uit krachte van eenigen, door het Bestuur der groote wegen, erkenden titel, regt op vrijdom van tol hebben, en daarvan den tolpachter of gaarder doen blijken.

i. De onaangespannen, onbeslagen en ongezadelde veulens zoolang dezelve nog geene snijtanden hebben.

j. De voer- of rijtuigen en beesten, niet anders vervoerende dan bouwmaterialen, landbouw- of zuivelgereedschappen of werktuigen, voor den opbouw of de herstelling of ten dienste van hoeven, molens of fabrieken, gelegen op of binnen eenen afstand van twee en een halve mijl van den tol.

k. De karren of wagens en de beesten, uitsluitend mest of asch, heideplaggen of heideschalen, roet of mergel vervoerende, of ledig zijnde, die gaande halen; zullende in dit laatste geval de tol voor de heenreize betaald doch naderhand met die specie geladen terugkeerende, teruggegeven worden, mits de terugkomst plaats hebbe uiterlijk den volgenden dag.

l. De paarden en het vee, van of naar eigene of gehuurde woningen of weiden gedreven wordende.

m. De losse, ongezadelde paarden zonder hoofdstel, welke, om beslagen te worden, naar den hoefstal en vandaar, na het beslaan, terug geleid worden; zullende de tol voor de heenreize betaald, doch naderhand bij hetterugkeeren, mits zulks geschiede uiterlijk den volgenden dag, terug gegeven worden.

ART. 6.

De vrijdom van tol zal nog worden genoten:

- a. Aan den tolpaal of den tolboom, het naast bij het inkomen der steden, dorpen, vlekken, enz. Voor de rij- of voertuigen en dieren, welke uitsluitend groenten, versch veevoeder, boter, kaas of melk ter markt brengen, gelijk mede voor die welke uitsluitend beladen zijn met andere veldvruchten; doch dit slechts op de gewone marktdagen.
- b. Aan den tolpaal of den tolboom bij of op scherpe hellingen van wegen in het algemeen meer dan vijf duim per strekkende of glooiende voor de hulppaarden tot de naburige woningen behoorende; doch alleenlijk dienende om de hoogte dier hellingen te beklimmen.
- c. Aan den tolpaal of den tolboom, het naast gelegen bij het gebouw, of den grond van waar vervoerd wordt, de karren, wagens en dieren van landbouwers, welke hunne eigene geteelde voortbrengselen van veld-, land- of akkerbouw vervoeren van, en brengen naar hunne eigene of gehuurde gebouwen of gronden.

ART. 7.

De voor de postrijtuigen en postpaarden verschuldigde tol, heen en weder, zal tegelijk met het postgeld worden ontvangen door den postmeester, die daarvan zal rekening en uitkeering doen aan de regthebbende tolpachters of -gaarders.

ART. 8.

De tolgelden voor voertuigen in dienst van troepen zullen, overeenkomstig Art. 115 van het provisioneel reglement van administratie bij de landmagt van den 1 Februarij 1819, door de kommanderende officieren van de korpsen of detachementen, bij welke zich voerwezen bevindt, vóór hun vertrek uit een nachtkwartier, op quitantie bij den burgemeester worden voldaan, voor de tolpalen of tolboomen, die zij, vóór hunne aankomst aan het volgend nachtkwartier, zullen moeten doortrekken, en zullen de burgemeesters daarvan aan de regthebbende tolpachters of -gaarders, op hunne eerste aanvraag, uitkeering doen.

ART. 9.

De tolpachters en tolgaarders op de groote wegen, staan onder de bijzondere bescherming van de openbare magt, die hun, ten allen tijde, zoo noodig met de sterke hand, hulp en bijstand zal verleenen, ter handhaving van de verordeningen op de policie en dienst der groote wegen in het algemeen, en op de invordering en betaling van den tol in het bijzondere bestaande.

ART. 10.

De tolgaarders en tolpachters moeten dadelijk, bij de aankomst van den reiziger den tol ontvangen zonder eenig oponthoud, en alle in het Rijk gangbaar zijnde munten aannemen.

Zij zijn verplicht den reiziger, indien hij het verlangt, inzage te geven van hunne instructiën, en van het tegenwoordige besluit, waarbij de tol op 's Rijks groote wegen is geregeld.

ART. 11.

De tolgaarders en tolpachters zullen houden een register, overeenkomstig hunne instructiën en pachtvoorwaarden, en dit register met pen en inkt, ten allen tijde moeten in gereedheid hebben, ten einde de reizigers daarin hunne bezwaren tegen de tolgaarders en tolpachters kunnen opteekenen.

Dit register, welke bladen door den ambtenaar van het Bestuur der groote wegen zullen genummerd en gewaarmerkt worden, zal ter inzage aan de ambtenaren van het Bestuur der groote wegen worden vertoond, zoo menigmaal zij zulks vorderen.

ART. 12.

De uitzonderingen en wijzigingen, door Ons, bij bijzondere besluiten, in sommige Provinciën toegestaan, op het tarief der tollén, bij Onze besluiten van 23 Januarij 1828 N° 8 en 18 Julij daaraanvolgende N° 132 vastgesteld zullen blijven voortduren totdat Wij daaromtrent anders zullen hebben bepaald; insgelijks zullen tot nadere beschikking, blijven voortduren de tolverordeningen en tarieven, thans bestaande, voor zoodanige wegen welke, ofschoon onder de groote wegen gerangschikt, nochtans de eigendom niet zijn van den Staat.

ART. 13.

De bepalingen in de vorenstaande artikelen vervat, zullen van en met den 1 April 1834, te middernacht, van toepassing zijn op al de groote wegen van het Rijk, waarop Ons besluit van den 22 Maart 1831 N° 95, heden wordt toegepast.

Met den 1 April 1834, zal Ons, in den hoofde dezes aangehaalde besluit van den 22 Maart 1831 N° 95, voor 's Rijks groote wegen, bij de vorige zinsnede bedoeld, geacht worden buiten werking te zijn gesteld.

Onze Minister van Financien en van Binnenlandsche Zaken en de Permanente Commissie uit het Amortisatie-Sijndicaat, zullen zorg

dragen voor de uitvoering van het tegenwoordige besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 29 October des jaars 1833, van On-
ze regering het twintigste.

(geteekend) WILLEM

vanwege den Koning,

(geteekend) J.G. de Meij van Streefkerk

Uitgegeven den 6 November 1833.

De Secretaris van Staat,

(geteekend) J.G. de Meij van Streefkerk

Accordeert met deszelfs origineel,

De Griffier ter Staats-Secretarie,

(geteekend) L.H. Elias Schovel

voor kopij conform,

De Secretaris van het Amortisatie-Sijndicaat,

(geteekend) Noël Simons

”

CARNISSELANDE

A.G.W. Wesdorp

Onder deze naam zal de nieuwe uitbreiding van Barendrecht in de komende jaren bekendheid gaan genieten. Het is een landelijk klinkende naam, die zeker bij de toekomstige bewoners goed over zal komen en waarvan aantrekkingskracht zal uitgaan. Het ligt bij de vroede vaders bovendien in de bedoeling dat het bebouwingsconcept die wervingskracht nog zal versterken.

Carnisse is oorspronkelijk de moederparochie van Barendrecht geweest, zoals de vroegere stadsarcheoloog van Rotterdam, de heer C. Hoek, ons leerde in zijn artikel over de bezittingen van de Sint Paulusabdij (*Ons Voorgeslacht*, nr. 152, febr. 1967). Reeds in 1100 wordt tijdens de regering van keizer Hendrik IV (Canossa!) door bisschop Burchard van Utrecht de kerk van Karnisse aan die Utrechtse abdij afgestaan. Het ging daarbij om het recht de pastoor te benoemen, het zogenoemde collatierecht, en het betrof de tienden die gedeeltelijk waren verpacht. De rechtspraak in dit Groot-Carnisse was voorbehouden aan de ambachtsheer voor wat betrof de lage en aan de baljuw van Zuid-Holland te Dordrecht voor de hoge rechtspraak (halsmisdrijven).

Helaas wordt uit Hoeks artikel niet duidelijk of deze schenking een nieuw te stichten kerk dan wel een reeds bestaande betrof. In het tijdschrift *Holland (?)* stond enige tijd geleden dat een dissertatie in voorbereiding was omtrent die bezittingen van de Sint Paulusabdij, maar helaas weet ik niet meer dan dat. Nadere aankondiging van verschijnen heb ik nog niet gezien. Het is ongetwijfeld een studie die ons veel informatie kan verschaffen.

Wat nu de naam Carnisse betreft lezen we in het interessante Prismaboek *Nederlandse Plaatsnamen* het volgende:

gem. Barendrecht Z.H. 1272 copie 15e eeuw Karnesse 1331
Karnisse 1396. Samenstelling van *nesse*, *nes* landtong en waar-

schijnlijk middelnederlands *caer* teenwilg of anders *caer* korf of ben voor het vangen van vis.

Het Groot Woordenboek van Van Dale geeft bij *kaar* onder meer de toelichting: "vis-kaar, zowel de rugkorf met deksel van de vissers, als de bak met gaatjes die in het water gehangen wordt of zich reeds in een schuit bevindt, waarin vis levend bewaard wordt; synoniem is beun." Bij het woord *ben* verwijst Van Dale weer naar de draagmand; beun wordt een nevenvorm van ben genoemd. Bij de huidige riviervisserij zullen, bij gebrek aan ijs, de Woudrichemmers (Woerekommers zijn deeltijdvissers geworden) deze attributen nog wel gebruiken, denk ik, en ook het zogenoemde leefnet van de hengelaar is in oorsprong de kaar of beun.

Het gebruik van een tenen fuik voor het bemachtigen van vis door de prehistorische bewoners van Bergschenhoek wordt prachtig geïllustreerd en toegelicht in *Verleden Land, Archeologische opgravingen in Nederland*, auteurs Bloemers, Louwe Kooijmans en Sarfatij (helaas uitverkocht).

Ons lid mevrouw De Bruijn-Veenman signaleert als oudste vermelding van de plaats in het heerlijkheidsarchief 6 mei 1273 en dan wordt zij gespeld als Kernisse, een spelling die diverse landmeters ook gebruikten op hun kaarten.

De verklaring van het bestanddeel *ness* was al bekend. Het wordt soms aangeduid als een woord uit het zogenoemde Ingwaeoons of Noordzeegermaans. Inderdaad komen we het woord *nes, nesse, nis* tegen in het Engelse *Sheerness*, het Duitse *Blankenese*, de aan de Franse Kanaalkust gelegen kaap *Griz Nez* en op ons eigen eiland: *Bolnes, Pernis*, de *Nes* in de Waal. Onze neus blijkt bij dit al de oervorm te hebben geleverd. Logisch eigenlijk.

De verklaring van het bestanddeel *kar* of *ker* als een kaar lijkt alleszins acceptabel, want gevist werd er zeker in wat nu de Oude Maas heet, maar wat toen vóór 1373/74 en 1421 waarschijnlijk Waal of misschien al Merwede heette, want de Maas stroomde tussen Rhoon en Poortugaal pas in het estuarium dat misschien Helle of Hellegat (*Helinium*) heette.

Als we echter die oudste benaming, die in ons heerlijkheidsarchief voorkomt, nog eens tegen het licht houden is er nóg een zienswijze mogelijk, op louter taalkundige grond. Het zou kunnen zijn dat Kernisse oorspronkelijk *Kerknisse* was geheten, doch dat de letter *k* is weggesleten, of zoals neerlandici het noemen, is geassimileerd. Dat verschijnsel heeft zich voorgedaan bij ons woord *kermis*, dat oorspronkelijk *kerkmis* was. Elk feest werd immers in de middeleeuwen begonnen met een kerkelijke plechtigheid. De naam is later overgegaan op alleen het feest en geen mens denkt bij het woord *kermis* nog aan de heilige mis!

Assimilatie doet zich bij veel woorden voor: kerkspel (parochie) werd kerspel en karspel, godspel > gospel, de familienaam Westdijk werd Wesdijk, Vijfwinkel werd Vijfinkel onder invloed van de scherpe *f* die vooraf gaat, enzovoort.

Een consequentie van deze assimilatieveronderstelling zou het volgende kunnen zijn. Ergens aan de zuidzijde van het eiland – dat later Riederwaard heette – lag een nederzetting aan een in water uitstekende punt, aan een nes. Die plaats was kerkelijk bezit of er lag kerkland. Zodoende ontstond de naam Kerknisse of Kerknesse. Echter, het kan ook zijn dat er reeds vóór 1100 een kerk stond, die in die belening door bisschop Burchard aan de Paulusabdij voor het eerst wordt genoemd.

Zou het een van de vele, tijdens de Noormannenoccupatie verdwenen, kerkdorpen geweest zijn, die in het cartularium van de Utrechtse bisschop onder een ons onbekende naam staat vermeld? In dat register van de bisschop staan namelijk alle parochies en verdere bezittingen die er vóór de invasie van de Vikingen in ongeveer 830 en volgende jaren en de overheersing tot 885 bestaan zouden hebben. Helaas onder andere namen dan die welke later werden gebezigd.

Enfin, misschien, wie weet, komen we er nog eens achter. *What's in a name?*

HET VERGIETEN VAN DE KLOK VOOR DE KERK VAN WEST-BARENDRECHT

Marijke de Bruijn

In het weeskamerarchief van West-Barendrecht bevindt zich het volgende stuk, waarin u kunt lezen onder welke voorwaarden en condities de klok van de kerk van West-Barendrecht werd vergoten. Daarachter volgt nog een rekening voor de nieuwe klok.

Het gebeurde allemaal op 9 juli 1759.

“

Conditien en voorwaerden waer naer Schout en Schepenen van Westbarendrecht mitsgaders kerkmeesteren alhier hebben aenbesteedt aen MONSIEUR ALEXIUS PETIT, Mr. KLOCKGIETER, wonende tot Someren in de Meijerij van den Bos, het vergieten van de Clock van Westbarendrecht, eenige tijt gebersten hangende in den tooren alhier, mitsgaders het vergieten van derselver twee metalen pannen off commen, alles in maniere en op conditien hier na breeder in de volgende artikelen staende uijtgedruckt en geexpreteert.

ARTIKEL 1.

Eerstelijk dat Alexius Petit de klock ende oude pannen soo swaer als deselve sijn van 's Bos (alwaer deselve van dorpsrekening sal worden gebragt) van de Craen aldaer ten sijne costen en pricule sal transporteren, naar die plaets alwaer hij deselve vergieten sal.

ARTIKEL 2.

Dat de gemelte Petit van de bovengemelde klock en pannen sal gieten, een klock en twee commen of pannen soo na doenelijk wegende ter selver swaerte als de hiervoor gemelde spijsse sal bevonden worden te wegen, naer aftreck van 5 pond op de hondert ££ voor Laxatie.

ARTIKEL 3.

Dat deselve Petit tot het vergieten van de voorzegde Clock en pannen sal moeten gebruiken alleen de oude spijsen sonder daer ietwes van agter te houden, sullende nogtants daer bij mogen doen soo veel nieuwe spijsse, welke sal moeten bestaan in goet Engels tin en best Sweets rood Cooper als tot vermenging en securiteijt van 't vergieten sal noodig sijn, en sal deselve voor Laxatie van ider 100 ££ der oude spijsse proffiteeren vijf pond.

ARTIKEL 4.

Dat den voornoemde Petit de voorzegde Clock en pannen invoegen als voren vergoten hebbende, deselve wederom ten zijnen costen en prikule sal moeten brengen tot 's Bos aen de Craen, alwaer deselve voor dorpsrekening weder sal werden afgehaelt, dog sal deselve onder opsigt van den voornoemde Petit moeten worden vervoert en in den toorn van Barendrecht gebragt en opgehangen worden; en over zulke blijft den selve Clock en pannen ten pricule en rijsico met het in en op hijsen, en inhangen van den voornoemde Pettit.

ARTIKEL 5.

De oude Clock en pannen zullen, bevorens dat deselve versonden wert, te Rotterdam in de waag worden gewogen, en deselve vergoten zijnde weder op deselve waeg worden ontfangen, zullende als dan deselve so swaer moeten wegen als deselve out in de selve gewogen hebben, mits vijf pond voor ider 100 pond Laxatie aff en bijaldien deselve als dan swaerder mogt komen te wegen dan naer aftreck van vijff ten 100 voor Laxatie de oude Clock en pannen gewogen hebben, sal aen deselve twaelf stuijvers voor ider pond worden betaelt gelijk mede twaelf stuijvers sal moeten worden gecort voor ider pond die deselve in voege voornoemd gewooge sijnde zal worden bevonden minder te wegen.

ARTIKEL 6.

D'Clockpannen alsden nog niet goet bevonden wordende, betaelt worden voort vergieten van de oude pannen tien stuijvers per pont.

ARTIKEL 7.

Item sal den meergemelte Petit heden over 2 maenden aenstaende de Clock en pannen als dan nog goet bevonden wordende betaelt worden voort vergieten van de oude Clock spijsen en pannen voor ider pond dat deselve naer aftreck van vijff pond van ider 100 ££ voor Laxatie sal bevonden worden te wegen 3 stuijvers en voor ider pond dat de nieuwe Clock en pannen meerder mogten wegen dan de voorzegde spijsen naer aftreck der voorzegde Laxatie 12 stuijvers, sullende ingeval van minder gewigt op deselve voet voor ider pond gelijke 12 stuijvers worden gecort.

ARTIKEL 8.

De voornoemde Petit sal gehouden sijn de voorzegde Clock en pannen een Jaer na dat in voegen voorzegde in den toorn gebragt en gehangen sal zijn, ten zijnen pricule en last goet te houden, dat in gevallen onverhoopt in die tusschenteijt mogt gebeuren, dat deselve quame te breeken, hij Petit genootsaekt sal sijn die andermael en ter selver swaerte en forme als die bevorens was op sijn eijge costen te vergieten, sonder daervoor getweste trecken of te genieten, dat hij Petit in die gevallen sal verpligt zijn deselve ingevolge voorzegd een Jaer na dat wederom gehangen sijn te onderhouden en dat indien als dan swaerder ofte minder comt te wegen sulx betaelt of gecost sal worden op den voet als hiervoren Artikel 6, 't ££ tegen 12 stuijvers, sonder dat als dan eenige Laxatie aen hem sal worden goet gedaen, en eijndelijk dat deselve Petit sal versorgen dat de nieuwe Clock en pannen heden over 2 maenden aen de Craen in 's Bos sal worden afgehaelt en ingescheept op Rotterdam.

Laatstelijk nog den voornoemde Petit gehouden zijnde Clepel van deselve Clock te vermaeken soo alst behoort en vereijst wert, mitsgaders al het iserwerk waer mede de Clock aen de asse moet worden vast gemaekt sal men hier doen vernieuwen ende schenen van de as vermaeken soo het nodigh is en bevonden werden te behooren, waervooren verdre reijs en teer costen aende voornoemde Petit sal worden betaelt eens een somma van 30 guldens sonder meer.

Op conditien in de vorenstaende articulen vervat bekent den onderge-

teekende Alexius Petit het vergieten van de kerk-Clock mitsgaders derselve verpannen in voegen voorzegde aengenomen te hebben. Verbindende hun selver persoon en goedren om 't selve te voldoen en agtervolgen en naer te comen onder verbant als naer regten.

Aldus gedaen binnen Westbarendregt op den 9 Julij 1759.

ALEXIUS PETIT

In kennisse van mij
als Secretaris

H. OUTRAAD

Ik ondergeschrevene ALEXIUS PETIT bekenne ontfange te hebben uijt handen van CORNELIS BOS als regeerende Kerkmeester van Westbarendregt de somma van hondert ses en seventig gulde (176) veertien stuijvers over ende ter zaeke wegens het vergieten van de Clock alhier ende blijft den voornoemde PETIT soo als den selven bij de on-derteekeninge deses geobligeerten verbonden den voornoemde Clock nog vier agter een volgende Jaeren sonder eenige manquement ten zijnen prikelen, mits bij manquement vandien wij Schout en Geregten en Kerkmeester in der tijt transporteeren heen en wederom tot den Bos ter somma van dertig gulden moeten betaelen.

Actum den 1 Februarij 1760 en lacksatien van dien wij moeten lijd-
den.

ALEXIUS PETIT

Uijtreening

Lijst van de Uijtreening van de nieuwe klok van Westbarendrecht, wat deselve heeft gekost per pont en wat de oude en nieuwe beijde gewogen heeft in de waag a Rotterdam staande de conditie hiervoren. Hoe men ge-

conditioneert hebbe Schout en Geregten van Westbarendrecht met de Klokkegieter Mr. Alexius Petit, wonende te Someren in de Meijerij van 's Hertogenbos op den 9e Julij 1759.

De oude Klok woog in de waag a Rotterdam		f 1224	££
d' Nieuwe klok woog in de waag a Rotterdam			
dus	f 1132	££	
1100 ££ toe	f 55		
25 ££ toe	f 1		
7 ££ toe	f 0 1/2		
		f 1188 1/2	££
	terugh betalen	f 35 1/2	££
Gietloon per ££ a 3 st. komt			
over f 1100 ££	f 165 - 0 - 0		
32 ££	f 4 - 18 - 0		
		f 169 - 16 - 0	
f 1132 ££		f 21 - 6 - 0	
Hieraf 35 1/2 ££ ider ££ a 12 st. bedraagt			
		f 148 - 10 - 0	
28 ££ woogen de panne a 12 st. ££	f 16 - 10 - 0		
42 ££ gietloon a 7 st. ££	f 14 - 14 - 0		
		f 1 - 16 - 0	
		f 146 - 14 - 0	
		f 30 - 0 - 0	
		f 178 - 14 - 0	

Aldus dese reekeningh gemaekt en gesloten bij en ten presentie van Schout en Geregten en Kerkmeester voornoemt op den 9 Julij 1759 voorschreven.

In Kennisse van mij als
Secretaris H. Outraad.

”

verenigingsnieuws verslagen en mededelingen

Van het *BESTUUR*

Van de herdruk van het boekje *Barendrecht in vroeger tijden* zijn tweehonderdvijftig stuks verkocht. Voor ieder exemplaar dat over de toonbank ging kwam van de verkoopprijs een gulden ten goede aan onze vereniging. De verkoop leverde de Historische Vereniging dus tweehonderd vijftig gulden op. Voorwaar geen onaardig resultaat.

De Secretaris

HISTORISCHE VERENIGING BARENDRECHT

Verenigingsgebouw *D' Ouwe School*, Dorpsstraat 150a, 2992 BE Barendrecht, tel. 0180 618142

Openingstijden: tijdens tentoonstellingen 's woensdags en 's zaterdags van 14.00 tot 16.30 uur

Postbankrekening 25 30 926

Contributie f 25 per jaar

WERKGROEPEN

Archieven Oud Barendrecht

Contactpersoon mw M.H. de Bruijn-Veenman, Alblas 11
2991 RA Barendrecht, tel. 0180 614751

Barendrecht van vroeger op ansicht en foto

- ansicht

Contactpersoon L. de Klerk, Marjoleinlaan 31
2991 HL Barendrecht, tel. 0180 615577

- foto

Contactpersoon F. van Heest, Kempenaar 75
2991 PJ Barendrecht, tel. 0180 612371

Bibliotheek en Archief

Contactpersoon mw E. van Eijsden-van der Wel, 1e Barendrechtseweg
106, 2992 XC Barendrecht, tel. 0180 614660

Bodemonderzoek

Contactpersoon T.C. Blinde, Devel 10
2991 RB Barendrecht, tel. 0180 615096

Genealogie

Contactpersoon A.M. Overwater, Jaagpad 65
2992 VJ Barendrecht, tel. 0180 612152

Historisch Boerderijen- en Monumentenonderzoek

Contactpersoon A.G.W. Wesdorp, De Zeeg 25
2991 EH Barendrecht, tel. 0180 613872

Tentoonstellingen

Contactpersoon mw J.W.M. Verboom-van Geenen, Schaatsbaan 19
2992 CN Barendrecht, tel. 0180 615728

Voorwerpen

Contactpersoon W.M. Groenenboom, Voordijk 267
2992 AL Barendrecht, tel. 0180 612617

BESTUUR

<i>Voorzitter</i>	M. Zoutendijk, Oranjestraat 2a 2991 CL Barendrecht, tel. 0180 614200
<i>Secretaris</i>	mw J.W.M. Verboom-van Geenen, Schaatsbaan 19 2992 CN Barendrecht, tel. 0180 615728
<i>Penningmeester</i>	J. Baan, IJsselstraat 5 2991 AN Barendrecht, tel. 0180 613445
<i>Leden</i>	P. van Bergeijk, Ziedewijdsedijk 59 2991 VP Barendrecht, tel. 0180 612252 A.Z. van Helden, 3e Barendrechtseweg 471 2991 SH Barendrecht, tel. 0180 614232 D. Mooyart, Doormanplein 4 2992 BC Barendrecht, tel. 0180 612619 A. Koedoot, Perentuin 2, 2991 TN Barendrecht tel. 0180 614811 (<i>beheerder verenigingsgebouw</i>)

Ledenadministratie

F. van Heest, Kempenaar 75
2991 PJ Barendrecht, tel. 0180 612371